

Initiativärende mot Polismyndigheten i Västmanlands län med anledning av handläggningen av vissa kriminalärenden

Initiativet m.m.

I samband med en inspektion vid Polismyndigheten i Västmanlands län i februari 2006 granskades bl.a. kriminalärenden vid länskriminalavdelningen. Vid denna granskning uppmärksammades 41 ärenden (ärenden utan frister) i vilka handläggningstiden kunde ifrågasättas. I dessa ärenden hade inga synbara utredningsåtgärder vidtagits under minst ett års tid, se punkten 6.2.1 i JO:s protokoll fört vid inspektionen i ärende dnr 775-2006.

Under inspektionen inhämtades upplysningar från chefen för länskriminalavdelningen, kommissarien AA, som uppgav bl.a. följande.

Länskriminalavdelningen har totalt sjutton förundersökningsledare. Generellt sett har bemanningen på utredningssidan varit god. Det har emellertid varit svårt att rekrytera personal till ekoroteln, utredningsgruppen i Köping och till den grupp inom våldshoteln som utreder brott riktade mot barn, den s.k. barngruppen. Detta har lett till långa handläggningstider. I Köping kvarstår problemet med underbemanning. För närvarande finns det 6-7 utredare i Köping och 2-3 vakanser. Även ekoroteln har en kvarvarande svårighet att rekrytera handläggare. När det gäller "barngruppen" har det varit problem med långa handläggningstider och den i 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948) FUK stadgade fristen om tre månader har ofta överskridits. Först nu har gruppen full bemanning med en förundersökningsledare, fyra utredare och en civilanställd psykolog. Tidigare fanns det ingen chef särskilt för barngruppen men för några veckor sedan tillsattes en sådan. Gruppens balansläge är idag 69 ärenden mot tidigare 120-130. Även de två åklagare som arbetat med dessa ärenden har haft en hög arbetsbelastning. Avsikten är att alla gamla ärenden nu skall gås igenom och nödvändiga åtgärder vidtas. BB tror att de problem som funnits när det gäller handläggningen av ärenden med unga målsägande kommer att lösas genom att gruppen nu har full bemanning och en särskild förundersökningsledare har tillsatts.

Jourroteln arbetar kl. 08.00-24.00 måndag till lördag och kl. 08.00-17.00 på söndagar. Den består av tre grupper med vardera en förundersökningsledare, fem poliser och en administratör. Jourroteln påbörjar handläggningen av alla nya ärenden i vilka tvångsåtgärder vidtagits och även anmälningar om grova brott. Ambitionen är att jourroteln i möjligaste mån skall slutföra ärendena. Vissa ärenden överförs dock till de andra rotlarna. Verksamheten vid jourroteln fungerar mycket bra. Varje morgon hålls ett möte med jourroteln och de övriga rotelcheferna där dygnets nya ärenden gås igenom. Därefter hålls ett möte med åklagargruppen – chefsåklagaren och ytterligare en åklagare – där alla nya ärenden gås igenom. Åklagaren lämnar då utredningsdirektiv i ärendena. Samarbetet med åklagarna fungerar mycket bra.

När det gäller bevakningen av ärenden så tas balansrapporter fram för varje rotel en gång per månad. I ärenden med polisleda förundersökningar går rotelcheferna igenom ärendena en gång i veckan med handläggarna.

Jag beslutade att ta upp polismyndighetens handläggning av de aktuella ärendena till utredning i ett särskilt ärende.

Utredning

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrande över

- orsaken till att ett stort antal ärenden vid länskriminalavdelningen hade legat lång tid utan att några åtgärder vidtagits i dem,
- vilka åtgärder polismyndigheten hade vidtagit och/eller kommer att vidta för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna.

Polismyndigheten (länspolismästaren CC) kom in med ett remissvar enligt följande.

Orsaken till de långa handläggningstiderna

Internationella åklagarkammaren har varit involverad i två av ärendena vilket har resulterat i att polismyndigheten inte kunnat påverka handläggningstiden. Vidare utreds tre av ärendena av Skattebrottsenheten samt fyra ärenden av Rikskriminalpolisen vilket innebär att polismyndigheten inte kunnat påverka handläggningstiden. Under 2005-2006 har ekoroteln haft ett flertal samverkansärenden med bl.a. skattemyndigheten vilket har resulterat i att polismyndighetens egna ärenden har fått prioriteras i andra hand.

Polismyndigheten konstaterar att i ett flertal ärenden har åtgärder vidtagits men dokumentationen har inte skett på ett korrekt sätt.

20 ärenden är numera redovisade till åklagarkammaren.

Åtgärder för att komma till rätta med de långa handläggningstiderna

Polismyndigheten har påbörjat ett förändringsarbete av ärendehantering vid länskriminalavdelningen och bl.a. pågår ett projekt med en arbetsgrupp som handlägger snabba ärenden. Vidare har polismyndigheten anställt en miljötekniker samt inlett ett förfarande med att anställa cirka fyra handläggare.

Avslutande synpunkter

Mot bakgrund av vad som framkommit av JO:s inspektion kommer polismyndigheten att fortsätta arbeta med det förändringsarbete som påbörjades under 2006. Härvid kommer polismyndigheten bl.a. att utveckla den s.k. egenkontrollen främst avseende kvaliteten i arbetet. Vidare kommer polismyndigheten att poängtera vikten av att erforderlig dokumentation sker vid all ärendehantering.

Bedömning

En förundersökning skall bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Finns det inte längre skäl att fullfölja en förundersökning skall den läggas ned (23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Under senare år har JO i ett stort antal ärenden kritiserat polisen för långa handläggningstider i den brottsutredande verksamheten, framför allt i förundersökningar som rör de s.k. vardagsbrotten. Till följd härav har JO i olika sammanhang haft anledning att fästa statsmakternas uppmärksamhet på de brister i polisens arbete

som iakttagits vid inspektioner och i klagomålsärenden (se t.ex. JO 2002/03 s. 98 och JO 2004/05 s. 16).

I en skrivelse till Justitiedepartementet har JO också gjort vissa principiella uttalanden om polisens brottsutredande verksamhet enligt följande. En väl fungerande utredningsverksamhet har en betydande brottsförebyggande effekt och den bidrar därmed till tryggheten i samhället. Att anmälda brott utreds på ett kompetent sätt inom rimlig tid är vidare en förutsättning för att målsägandenas intressen skall kunna tillvaratas och är också av grundläggande betydelse för allmänhetens förtroende för polisen. Många människor får sin första kontakt med polisen i samband med att de utsätts för brott, t.ex. en misshandel eller ett bostads- eller bilinbrott, och det sätt på vilket en brottsanmälan handläggs blir ofta bestämmande för anmälarens fortsatta syn på polisen och rättssamhället. Det ligger även i en för brott utpekad persons intresse att polisens handläggning inte drar ut på tiden. Det är därför av största vikt att utredningsverksamheten ges tillräckliga resurser och att de enheter inom polisväsendet som sysslar med brottsutredning är organiserade på ett ändamålsenligt sätt. Av avgörande betydelse för möjligheterna att bedriva en effektiv och rättssäker verksamhet är vidare att den personal som arbetar med brottsutredning har den utbildning och kompetens i övrigt som uppgiften kräver (JO 2002/03 s. 98).

Även vid den nu aktuella inspektionen vid länskriminalavdelningen framkom det, som framgått, brister i utredningsverksamheten. En brist var att det i ett stort antal kriminalärenden under lång tid synbarligen inte hade vidtagits några utredningsåtgärder. Enligt polismyndigheten har dock i ett flertal av de noterade ärendena åtgärder vidtagits men dokumentationen varit bristfällig. Som förklaring till de långa handläggningstiderna i övrigt har i huvudsak hänvisats till att några ärenden handlagts vid andra myndigheter och till att andra ärenden har fått prioriteras. Även med hänsyn tagen till dessa omständigheter kan konstateras att handläggningen av kriminalärendena inte uppfyller det skyndsamhetskrav som framgår av 23 kap. 4 § RB. Jag noterar att det vid polismyndigheten pågår ett förändringsarbete för att förbättra ärendehanteringens vid länskriminalavdelningen och att myndigheten kommer att erinra berörda befattningshavare om vikten av att dokumentera vidtagna åtgärder i ärendena.

Ärendet avslutas med den kritik som ligger i vad jag nu har anfört.